

Srednja šola Črnomelj
Kidričeva 18a
8340 Črnomelj

HORIZONTI PRSTI

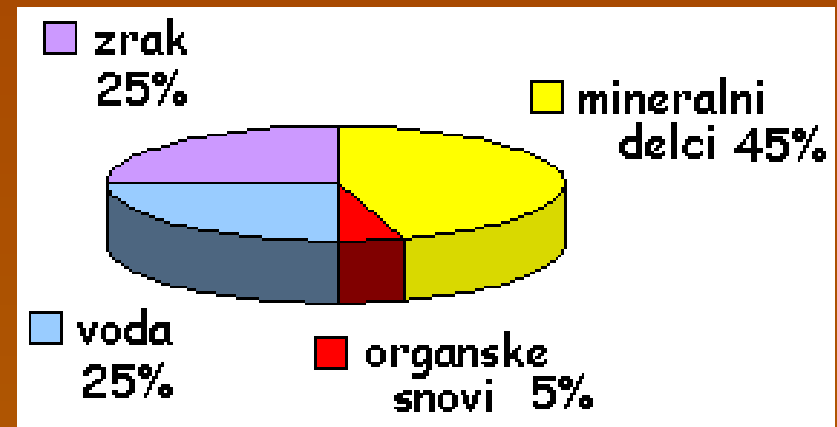
Predstavitev naloge:

- ✂ Sestava prsti
- ✂ Lastnosti prsti
- ✂ Horizonti prsti
- ✂ Značilne prsti

Sestava prsti

✂ Prst je prepereli del zemeljske skorje, ki ima najpomembnejšo značilnost – rodovitnost. Prst nastaja zelo počasi. Nastajanje se začne s preperevanjem kamnine, Kamnina razpade na preperino, na katero se lahko naselijo enostavnejše rastline. Ko te odmrejo nastaja organska snov, ki daje prsti rodovitnost, zato se lahko naselijo že zahtevnejše rastline. Tako dobimo prst, preperino. Kamnino imenujemo matična podlaga.

Prst sestavljajo štiri sestavine: mineralni delci, organske snovi in organizmi, voda in zrak.

Delež mineralnih in organskih snovi sta v posamezni prsti večinoma nespremenjena, deleža vode in zraka pa se nenehno spreminjata..

Možna različna delci v prsti nastanejo zaradi različnih vrst kopterov, ki se sjezdijo, ko inearno pa se najraje sjezdijo kot
Dahno črna je ena od vrst, ki se sjezdijo, ko inearno pa se najraje sjezdijo kot
pore in izrine zrak iz njih.

Zrak napolnjuje majhne prostorčke v prsti, takrat ko v njih ni vode. Zelo je pomemben
Organske snovi, ali humus nastajajo večinoma iz odmrlih rastlin in živali.
za rast rastlin in življenje organizmov.
Odpali listi in površinski ter podzemeljski deli rastlin so pomemben vir hranil za
rastline. Odmrle dele rastlin pretvarjajo v humus bakterije in glive. Te že sodijo k
živim organizmom, ki živijo v prsti.

Lastnosti prsti

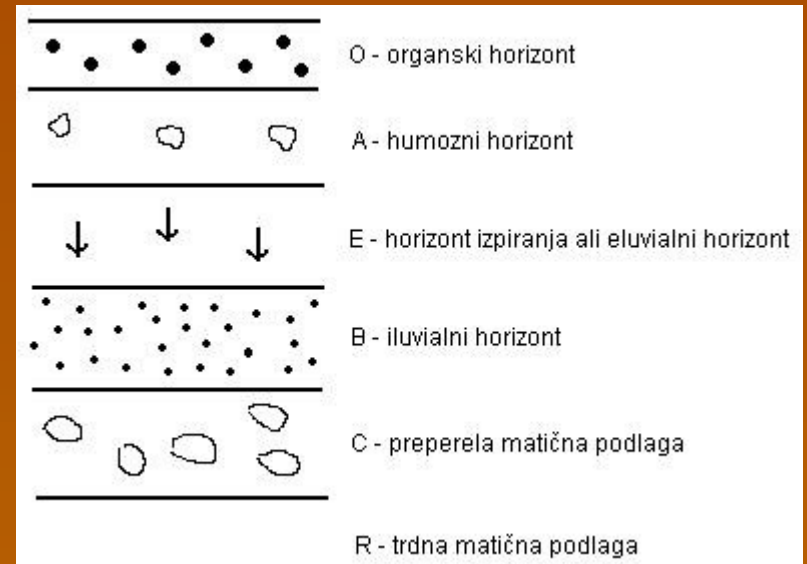
- ✂ **TEKSTURA ali ZRNAVOST PRSTI:** je ena izmed fizikalnih lastnosti tal. Trdna faza tal je sestavljena iz mineralnih delcev in trdnih organskih snovi. tekstura je razmerje med posameznimi mineralnimi frakcijami v tleh. Tekstura je zelo pomembna lastnost, saj vpliva na rodovitnost prsti. Tako je za rast kulturnih rastlin najprimernejša ilovnata prst, saj so v njej vse skupine delcev enako zastopane.
- **STRUKTURA ali SESTAVA PRSTI:** kako so delci peska, melja in gline povezani med sabo v skupke ali strukturne agregate. Skupki se razlikujejo po obliki, po velikost in obstojnosti.
- **BARVA PRSTI:** najbolj vidna lastnost, ključ za ugotavljanje drugih lastnosti prsti.

Horizonti prsti

✂ **Horizonti prsti:** različne vodoravne plasti v profilu, ki se med sabo razlikujejo po barvi in lastnostih.

✂ Meje med horizonti niso jasne - postopen in težko določljiv prehod. Vidnejše se izoblikujejo šele po dolgotrajnem delovanju različnih procesov.

✂ Na vse to vpliva delovanje padavinske vode, ki odnaša oz. izpira delce in raztaplja hranila ter jih odlaga v spodnje sloje.

- Profil razvite prsti: - 6 različnih horizontov:
- O – organski horizont: sveža ali delno sveža razkrojena organska snov
- A – humozni horizont: mineralni delci + organska snov
- E – eluvialni horizont: brez hranil, glinastih in organskih delcev, zaradi izpiranja
- B – iluvialni horizont: kopičenje izpranih snovi iz horizonta A in E
- (B₁) - kambični horizont: v njem je več glinastih delcev kot v ostalih horizontih
- C – horizont preperete matične podlage oz. preperina
- R – trdna matična podlaga

Značilne prsti

- **sileč kostanjeve prsti ali prsti izjočih: predelov/feralsoli:**
 - ekvatorijsko tropsko podnebje
 - podnebje tropskega podnebja, zaradi kopičenja železovih in aluminijevih oksidov
 - stalno rodovitne prsti
- **puščavske prsti ali prsti izjočih: predelov/feralsoli:**
- **črne prsti ali prsti izjočih:**
 - kontinentalno podnebje v notranosti celin
 - padavin za gozd, visokotravna stepa (v Ameriki prerija)
- **ruščedmrjavci mediteranske prsti ali prsti izjočih: predelov/feralsoli:**
 - sredozemsko podnebje
 - mediteransko podnebje
- **kostanjeve prsti ali prsti izjočih: predelov/feralsoli:**
 - mediteranske kulture
 - območje hega podnebja - J Evrazije- S Amerike, Z od črnih prsti
- **rjav prsti ali prsti izjočih: predelov/feralsoli:**
 - mediteransko podnebje, vlažno kontinentalno podnebje, z padavinami
 - podnebje sicer dovolj rodovitno
- **sive prsti ali prsti izjočih: predelov/feralsoli:**
 - zmerno hladno podnebje, iglast gozd
 - zaradi izpiranja, izpran horizont E
 - pepelnato siva barva
 - za kmetijstvo slabo primerne, potrebno osuševanje in gnojenje

- **tundrske prsti ali glejsoli:**
 - subpolarni pas
 - tundrsko rastlinstvo
 - stalno zmrznjena tla, vlažna in neuporabna za kmetovanje
- **gorske prsti:**
 - različne prsti, po vseh
- **rendzine:**
 - na karbonatni matični podlagi – živa skala iz apnenca/dolomita, nanos apnenčevega/dolomitovega proda, peska ali moren
 - tudi v Sloveniji
- **obrečne prsti ali fluvisoli:**
 - nerazvite, ob rekah ali potokih, kjer so mladi nanosi proda in peska – malo organskih snovi
 - rastejo topoli in vrbe
 - v Sloveniji ob vseh rekah
- **šotne prsti ali histosoli:**
 - barja – ostanki rastlin se kopičijo v obliki horizonta
 - barja Evrazije in S Amerike
- **slane prsti:**
 - prsti, ki vsebujejo večjo količino soli, na površju puščajo belo usedlino
 - nastane po naravni poti, ali z namakanjem z slano vodo

Zaključek

- V seminarski nalogi sem spoznal veliko o prsti kot glavni sestavini za življenje rastlin na našem planetu. Naloga se mi je zdela zelo zanimiva saj je bila zame nek izziv, nekaj novega kar sem delal z veseljem pa čeprav je bilo vmes tudi malo problemov.
- Viri in literatura:
 - Internet
 - Enciklopedija
 - Obča geografija – učb. za 1.letnik sr. šol.